

УДК 342.211

DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/10.4>**Братусь Г.А.**

кандидат економічних наук, доцент,

ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7151-3901>

ТРАНСФОРМАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО СТРУКТУРНОЇ АРХІТЕКТОНІКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

У статті представлено ретроспективний аналіз теоретичних підходів до сутності та змісту дефініції «знання», «інтелектуальні ресурси», «інтелектуальний потенціал», «інтелектуальний капітал» у їх тісному взаємозв'язку та взаємозумовленості як основних структурних елементів, які шляхом трансформації та перетворень формують архітектуру інтелектуальної власності. Шляхом поглибленого аналізу теоретичних підходів вітчизняних та закордонних учених виділено чотири підходи до визначення інтелектуального потенціалу: філософський, трансформаційний, економічний, ресурсний, розкрито їх змістовну наповненість. Виділено основні види інтелектуального потенціалу, а саме науково-технічний, інформаційний, культурний, освітній. Проаналізовано та виявлено наявність різноманітних наукових підходів до трактування категорії інтелектуального капіталу, визначено основні сутнісні характеристики кожного з них. Обґрунтовано необхідність формування комплексного трансформаційного підходу до дослідження та формування дефініції інтелектуальної власності.

Ключові слова: інтелектуальна власність, інтелектуальний потенціал, інтелектуальний капітал, знання, інформація, трансформація.

Постановка проблеми. Інтелектуальна власність притаманна всім народам і актуальна в усі часи та культурах, історично здатна до прогресу суспільства. Це потужний інструмент економічного росту, рушійна сила, яка може бути використана для збагачення життя людей і майбутнього нації в матеріальній, культурній і соціальній сферах. Права інтелектуальної власності стають центральною силою сучасної економіки через зростаючу значимість знань як рушійної сили інновацій та економічного зростання в усьому світі. Існує прямий зв'язок між національним профілем подачі заявок у країнах та їхнім економічним процвітанням. У цьому контексті важливо зазначити посилення ролі інтелектуальної власності в країнах, що розвиваються, як на пряму оздоровлення та модернізації їхньої економіки, що робить дослідження сучасним і актуальним особливо для України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велике значення для проведеного дослідження мали роботи таких учених, як В.М. Аньшин, В.А. Дресвянников, О.О. Другов, П.Ф. Друкер, С.І. Вовканич, А.Б. Кулакова, С.П. Лапаєв, Г.В. Леонидова, В.П. Петренко, Ж.А. Мингалева, М.В. Семикіна, Т.Е. Степанова, П.Т. Шарден – для визначення інтелектуального потенціалу та його складників; О.Б. Бутнік-Сіверський, Э. Брукинг, А.М. Колот, О. Кендюхов, Л.Г. Мельник, О. Стрижак, В.Ю. Школа – для обґрунтування дефініції інтелектуального капіталу та його структури. Разом із тим вивчення зазначених праць дало змогу зробити висновок про те, що роботи характеризуються відсутністю єдиного підходу до змістової наповненості дефініції «інтелектуальна

власність» та механізму трансформаційних перетворень її структурних компонентів.

Мета статті полягає в обґрунтуванні процесу трансформації теоретичних підходів до формування структурних компонентів інтелектуальної власності на основі формування її архітектури, що дасть змогу більш глибоко вивчати даний процес на різних рівнях господарювання і розробити, враховуючи трансформаційний підхід, обґрунтовану систему управління інтелектуальною власністю.

Виклад основного матеріалу. Еволюція економічної термінології підпорядкована дії не тільки гносеологічних (внутрішньонаукових), а й онтологічних причин, тобто реальних закономірностей трансформації світової економіки. Нові категорії, що претендують на наукову характеристику специфіки перетворень сучасної глобальної економіки, мають значною мірою умовний і метафоричний характер. Вони часто використовуються як синоніми і паралельно породжують різноманіття альтернативних термінів, системна класифікація яких стримується їх змістовною нечіткістю.

Виділення інтелектуальної власності як визначального джерела еволюційного руху суспільства ставить і перед економічною наукою нові завдання, до яких належать:

- надання наукової характеристики категорії;
- з'ясування механізму її дії та взаємозв'язків;
- пошук способів її підключення до загального процесу еволюційного руху і визначення форми взаємодії з іншими економічними дефініціями, такими як «інтелектуальні ресурси», «інтелектуальні потенціал», «інтелектуальний капітал».

Ключовим питанням дослідження є визначення архітектури інтелектуальної власності

через розкриття сутності, значення її основних структурних елементів. Первинними у цій системі категоріями, на нашу думку, є інформація та сформовані людиною знання, які на ній ґрунтуються. Знання та інформація формують інтелектуальні ресурси суспільства, які частково можуть бути відчужені від їхніх носіїв. На кожному етапі перетворення інформації та знань у комерціалізований інтелектуальний продукт формується вартість, яка змінює свою природу і змінює ступінь відчужуваності отриманих інтелектуальних результатів від їхніх творців [1].

В економіці, заснованій на знаннях, виробництво, поширення і використання знань є головним чинником розвитку господарства, гарантом соціальної стабільності й умовою досягнення високого рівня зайнятості, широкого поширення інноваційних і технологічних змін, підтримки ефективної національної системи інновацій; підвищення можливостей людського ресурсу на основі впровадження та поширення високих стандартів освіти й навчання. Система виробництва знань організована за принципом ланцюжка «середня освіта – вища освіта – дослідницькі структури – наукомісткий бізнес – світовий фінансовий ринок» є найбільш ефективною.

На думку, сформовану умовиводами більшості західних науковців, економіка знань відноситься до економіки, в якій зростання залежить від кількості, якості і доступності інформації, а не від засобів виробництва. Ключовим компонентом економіки знань є сильніша опора на інтелектуальні здібності, ніж на фізичні або природні ресурси. Іншими словами, в економіці знань створення багатства ґрунтується на знаннях та інформації, отже, на інтелектуальній власності.

Категорія «знання» відноситься до фундаментальних і має чимало трактувань. П. Друкер наголошує на тому, що знання – це «сила, яку в минулому люди, які володіли нею, намагалися перетворити на таємницю. У постіндустріальну епоху ця сила полягає у передачі інформації, щоб зробити її продуктивною, а не в тому, щоб приховувати її» [2]; «інформація, яка була отримана людиною або групою людей та перероблена ними для подальшого розповсюдження» [3, с. 12]; «продукт суспільно-трудової і розумової діяльності людей, який є ідеальним відтворенням у мовній формі об'єктивних, закономірних зв'язків фактично перетвореного об'єктивного світу» [4, с. 136]; «...проблемно-орієнтовна, індивідуально сформована у свідомості суб'єкта, а також на різних матеріальних носіях система редукованої інформації, здатна максимально об'єктивно оцінювати складні процеси, явища і результати, забезпечуючи даному суб'єкту оптимальну безпеку і душевний комфорт у даних соціально-економічних умовах» [5, с. 23–24]. Отже, переважна більшість трактувань ґрунту-

ється на твердженнях, що саме знання є похідними від інформації, а не навпаки, тобто певна систематизована та опрацьована інформація, яку можна застосовувати та яка використовується в економіці та суспільному житті.

Нові знання, які створює людина в результаті своєї інтелектуальної діяльності, набувають форми інтелектуальних ресурсів, а за умови оформлення їх як об'єктів інтелектуальної власності комерціалізуються (стають об'єктом купівлі-продажу) і/або капіталізуються (стають джерелом формування і приросту вартості власника) [6].

Функціонування багатогранної категорії інтелектуальних ресурсів виражається у різних формах прояву знання та інформації, які не мають матеріально уречевленої форми, можуть мати довготривалий термін використання, є результатом взаємодії знань, умінь, накопиченого досвіду, результатів розвитку науково-технічного прогресу та виступають джерелом створення стійких конкурентних переваг.

Перетворення інтелектуальних ресурсів на інтелектуальний капітал є наслідком реалізації інтелектуального потенціалу. У науковій літературі існує безліч наукових трактувань щодо сутності інтелектуального потенціалу, але загально-визнаного розуміння цієї категорії не існує. Нами узагальнено та виділено чотири методологічних підходи (рис. 1):

1. Філософський підхід – інтелектуальний потенціал визначається як деяка абстрактна категорія, позбавлена здатності змінюватися в часі, але яка має початкову творчу силу; індивідуальний щабель мислення виникає і формується на початку ноогенеза як чиста здатність досягнення сенсу дії і висловлювання його в загальнозначущих формах (словах, символах, знаках) [7, с. 22].

2. За виділеним трансформаційним підходом вчені розглядають інтелектуальний потенціал як здатність населення та влади країни до створення інтелектуального капіталу [8, с. 22]; проміжну стадію послідовних поетапних трансформацій інтелекту в економічні результати [9, с. 73]; це сукупність усіх інтелектуальних ресурсів, включаючи людей, їхні знання, інтелектуальні здібності, нематеріальні активи, які характеризують сукупні інтелектуальні можливості, що можуть бути використані в процесі функціонування економіки, перетворюючись на інтелектуальний капітал [10, с. 73].

3. Економічний підхід, який трактує інтелектуальний потенціал як міру ефективності інноваційної економіки, що виражається в її здатності до реалізації можливостей людини і суспільства з метою соціально-економічного розвитку [11]; можливість накопичувати, створювати і використовувати нові знання, проекти, ідеї, моделі та іншу семантичну інформацію, яка може стати інтелектуальною власністю регіону, сприяти його прогресивній

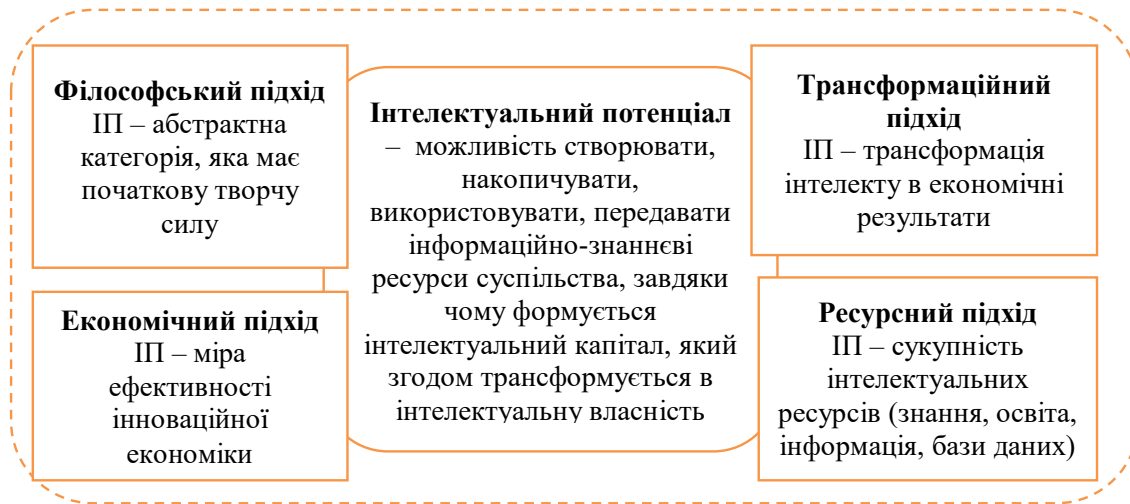

Рис. 1. Систематизація наукових підходів до визначення категорії «інтелектуальний потенціал»

Джерело: авторська розробка

і міжнародній інтеграції як повноправного партнера [12]; можливість нагромаджувати, створювати і використовувати нові знання, проекти, ідеї, моделі й іншу семантичну інформацію, яка може стати інтелектуальною власністю України [13, с. 18].

4. Відповідно до ресурсного підходу, інтелектуальний потенціал розкривається через сукупність знань і творчих здібності населення, систему освіти, комп'ютерне забезпечення, системні зв'язки, бази даних (бібліотеки й електронні системи), систему науки тощо, які не залежать від їх використання у виробництві.

Як слушно зазначає професор С.Й. Вовканич, соціальне інвестування у процес відтворення інтелектуального потенціалу, нагромадження і використання нових знань може стати інтелектуальною власністю України, що призводить до росту доходів населення, а тим самим і до зростання загального соціально-економічного стану конкретного регіону, сприяє прогресивній і міжнародній інтеграції держави як повноправного партнера [14, с. 337].

Отже, зважаючи на різноманітність точок зору щодо визначення інтелектуального потенціалу, нами сформовано власне трактування дефініції «інтелектуальний потенціал» як можливість створювати, накопичувати, використовувати, передавати інформаційно-знаннєві ресурси суспільства, завдяки чому формується інтелектуальний капітал, який згодом трансформуються в інтелектуальну власність, що сприяє прискореному соціально-економічному розвитку держави.

На думку Ж.А. Мингалевої, І.І. Максименко, С.П. Лапайова, Г.В. Леонідової [12; 15; 16], інтелектуальний потенціал має чотири форми прояву: науково-технічний, інноваційний, освітній, культурний.

- Науково-технічний потенціал – це сукупність наукових знань, результатів науково-техніч-

ної діяльності, підсумків наукових досліджень, отриманих на різних стадіях науково-технічного циклу, різних інновацій та високотехнологічного виробничого комплексу, невикористовуваних резервів нової техніки і технологій, усіх різновидів інтелектуальної власності.

- Інноваційний потенціал включає у себе процес перетворення наукового знання на нові види продуктів, технологій і послуг, а також маркетингові дослідження ринків збуту товарів, конкурентного середовища і комплекс управлінських та організаційно-економічних заходів, які у своїй сукупності призводять до інновацій. Ключовим чинником є людський ресурс, який виступає головною креативною силою.

- Освітній потенціал, який бере участь у створенні та використанні знань. Включає у себе навчання, підготовку кадрів і ефективність використання кадрового потенціалу.

Освіта є фундаментальним чинником розвитку економіки, заснованої на знаннях. Освічена людина – це ключ до створення, розповсюдження й ефективного використання знань. Найвищою цінністю інтелектуальної спроможності людини є створення нового знання в ході пізнавальної діяльності. Інтелектуальна економіка вимагає наявності розгорнутих систем освіти, що охоплюють дедалі ширші верстви населення. Крім того, навчання і підготовка кадрів є головним складником процесу формування кадрового потенціалу, яка визначає подальшу ефективність його використання [12, с. 308].

Сьогодні існують різні методи, які допомагають видобутку знань. Своєю чергою, рівень освіти як один зі складових елементів, що формує інтелектуальну власність, залежить від:

- тенденцій розвитку системи;
- освіти в країні у цілому;

– якості загальної та професійної освіти;
– системи перепідготовки і підвищення кваліфікації;

– мотивації в саморозвитку [15, с. 56].

• Культурний потенціал орієнтується у своєму змісті на культурно-історичний розвиток суспільства, його традиції, етнічні, мовні та інші особливості, реалізується через діяльність, вектор якої спрямований на духовний розвиток людини. Результатом такої діяльності виступає все те, що створює духовну культуру: нові ідеї, нові знання, духовні цінності. Домінантою культурного потенціалу є норми і форми поведінки в суспільстві.

Зазвичай у духовній культурі виділяються такі елементи, як політична, правова, естетична, етична (моральна), філософська, релігійна культура. З поняттям духовної культури тісно пов'язане поняття інтелектуального потенціалу, що служить для здійснення й удосконалення в духовній діяльності людини його творчих можливостей і сил. Духовна культура – це продукт інтелектуального потенціалу, і саме духовна культура пробуджує, підтримує і розвиває в людині особистість [17].

У науковій літературі існує велика кількість підходів та думок щодо сутності, повноти охо-

плення або значимості категорій, як характеризують інтелектуальну власність. Деякі вчені стверджують, що саме інтелектуальна власність та потенціал формують інтелектуальний капітал або, навпаки, що породжують змістовну нечіткість та відсутність логіки проведених досліджень. Існує велика кількість залежностей між наведеними дефініціями, що, власне, відноситься вже до напрямів філософських міркувань. Тому важливо сформувані структурні компоненти, які наповнюють інтелектуальну власність, у їх тісному взаємозв'язку та взаємозалежності.

Інтелектуальний потенціал нами розглядається за ресурсно-трансформаційним підходом. Йдеться про можливі форми його трансформації, зокрема перетворення на інтелектуальний капітал.

Сучасні дослідження відрізняються різноманітністю підходів до трактувань інтелектуального капіталу, які мають певні взаємодоповнюючі сутнісні характеристики. Так, інтелектуальний капітал науковці визначають як нематеріальні активи або інтелектуальні ресурси (знання, інформацію, інтелектуальний продукт) або в розрізі їх чіткого поєднання та залежності. Підходи до визначення інтелектуального капіталу представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Підходи до визначення інтелектуального капіталу

Автор/сутнісна характеристика	Сутність інтелектуального капіталу
Е. Брукінг – нематеріальний актив [19]	Нематеріальні активи підприємства, які основою його існування й конкурентних переваг
О. Бервено – нематеріальний актив та інтелектуальні ресурси [8]	Сукупність актуальних активів фірми (нації), заснованих на інтелектуальних здібностях її співробітників (населення), що реалізуються в процесі творчо-інноваційної діяльності і забезпечують досягнення цілей господарства як феномена культури
Н.Гавкалова – інтелектуальні ресурси [20]	Інтелектуальні ресурси, що втілені у сукупності наукових, професійних і загальних знань працівників, їхньому досвіді, вміннях, навичках, які створюють продукти інтелектуальної діяльності, що можуть належати як його винахідникові, так й іншим суб'єктам господарювання, а також використовуються з метою одержання додаткової вартості
Л.Г. Мельник – нематеріальний актив та інтелектуальні ресурси [21]	Інтелектуальні здатності людей у сукупності зі створеними ними матеріальними й нематеріальними засобами, які використовуються у процесі інтелектуальної праці
В.Ю. Школа, В.О. Щербаченко – інтелектуальні ресурси [22]	Комплекс взаємопов'язаних нематеріальних ресурсів та можливостей учасників виробничого процесу використовувати набуті знання та вміння для створення інноваційних продуктів, сприяючи розвитку національної економіки
В.Л. Іноземцев – інтелектуальні ресурси [23]	«Коллективний мозок», що акумулює наукові й повсякденні знання працівників, інтелектуальну власність і накопичений досвід, організаційну структуру, інформаційні мережі та імідж фірми
О. Кендюхов – інтелектуальні ресурси [24]	Здатні створювати вартість інтелектуальних ресурсів підприємства, представлених людським і машинним інтелектом, а також інтелектуальними продуктами, створеними самостійно або залученими як засоби створення нової вартості
А.М. Колот – інтелектуальні ресурси [25]	Організаційно-технічний, інноваційно-інформаційний ресурс, пов'язаний із функціонуванням установи загалом, більше того, це функціонування взагалі можливе тільки за його наявності
О. Стрижак – інтелектуальні ресурси [26]	Сукупність здібностей та знань, які мають економічну цінність і використовуються у виробничій системі з метою створення інноваційного потенціалу та одержання доходу
Т. Девенпорт, Л. Прусак – нематеріальний актив [27]	Інтелектуальний матеріал фірми, який формалізований і зібраний воедино, щоб утилізуватися в активах фірми

Джерело: згруповано автором

О.Б. Бутнік-Сіверський розкриває інтелектуальний капітал через інтелектуальний продукт, створений або придбаний, який має вартісну оцінку, об'єктивований та ідентифікований, що утримується підприємством із метою одержання прибутку (додаткової вартості) [18, с. 18].

Наявність безмежної кількості трактувань інтелектуального капіталу пояснюється бажанням авторів умістити в універсальну категорію всі можливі випадки та часткові ситуації її застосування, при цьому включаючи весь спектр її складників та їхніх елементів, охопивши не тільки і не стільки капітал, скільки міксуючи та поєднуючи інтелектуальні ресурси, нематеріальні активи, об'єкти інтелектуальної власності або саму інтелектуальну власність та потенціал в одному понятті. Об'єктивно дана ситуація відбувається

у зв'язку зі змінами в умовах господарювання та швидкими темпами технологічного розвитку виробництва, що й призводить до невизначеності в розумінні деяких сучасних економічних категорій. Як економічний інститут інтелектуальна власність встановлює норми обмежень і доступності об'єктів інтелектуального характеру та створює інституціональні основи формування і реалізації інтелектуального капіталу.

Аналогічна проблематика спостерігається також із виокремленням видів інтелектуального капіталу. Так, більшість учених єдина у своїх у висновках щодо наявності у структурі інтелектуального капіталу людського, структурного та споживчого капіталів.

О.Б. Бутнік-Сіверський погоджується з традиційною структурою з трьох компонентів

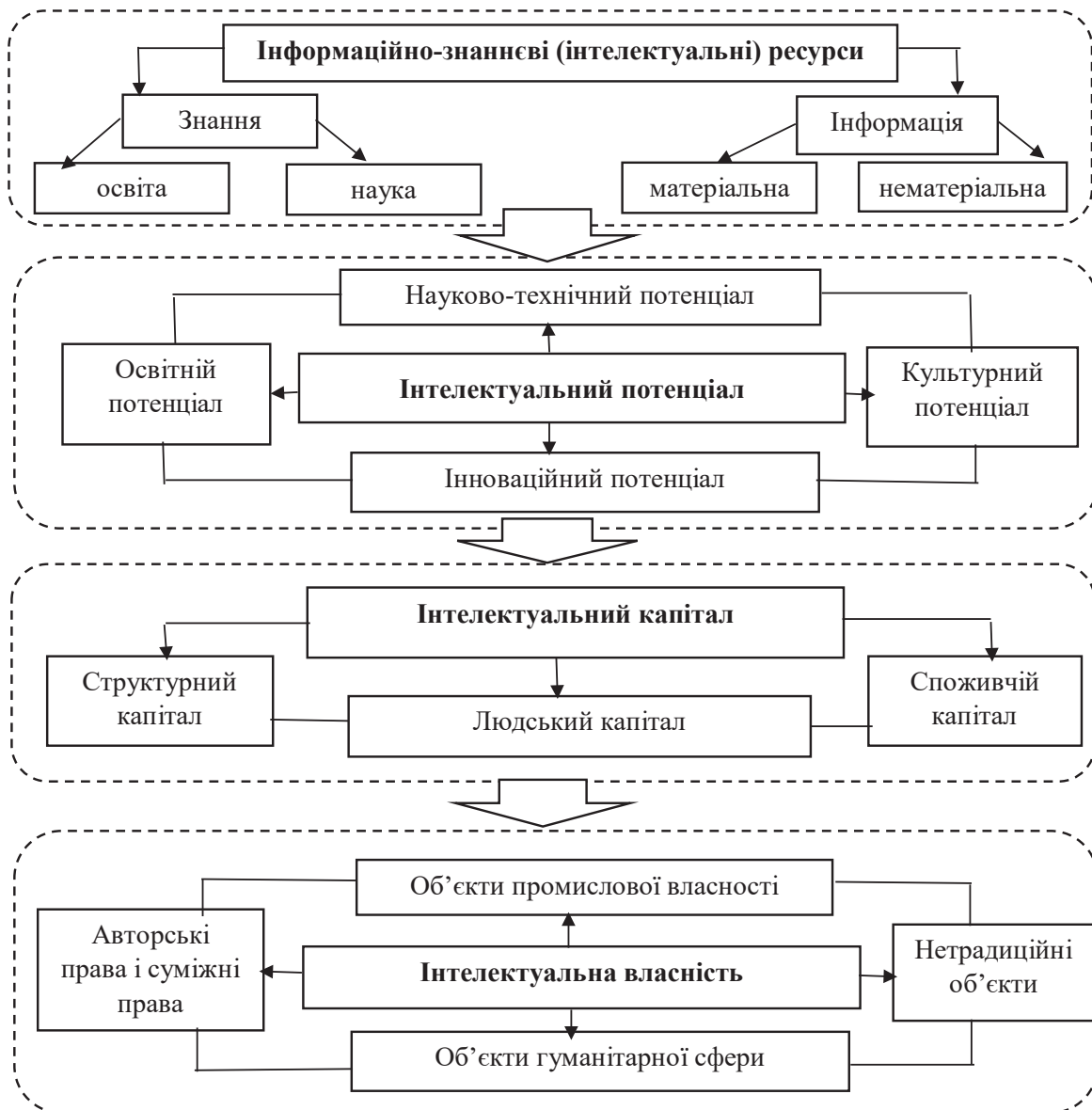

Рис. 2. Модель трансформації структурних елементів інтелектуальної власності

Джерело: авторська розробка

(людський, споживчий, структурний), однак творчо її розвиває й одним із першим пропонує цілісну класифікацію видів за такими ознаками, як форма власності, корпоративна транзакція, резидентність, формат залучення, термін доступу, спосіб формування та можливість оцінювання вартості. В.Ю. Школа, В.О. Щербаченко, крім традиційних людського, організаційного та споживацького капіталів, виділяють четвертий

– інформаційний капітал, до якого зараховують інформацію про клієнтів, постачальників, конкурентів, ноу-хау, науково-методичні матеріали, доступ до спеціалізованих баз даних тощо [22, с. 73].

Цікаву структуру інтелектуального капіталу пропонує О.В. Кендюхов, який за функціональним змістом виділяє п'ять його типів: персоніфікований, інфраструктурний, клієнтський, марочний, техніко-технологічний. А.М. Колот виділяє у структурі інтелектуального капіталу людський капітал, капітал установи та капітал взаємодії з інститутами ринку [25].

Таким чином, за результатами дослідження всіх складових елементів, які наповнюють інте-

лектуальну власність, сформовано модель її структурної архітекτονіки (рис. 2).

Висновки. Інтелектуальна власність є об'єктивною умовою функціонування інноваційної економіки і постійно знаходиться у процесі своєї трансформації. Уточнення сутнісних характеристик категорій, пов'язаних із дефініцією «інтелектуальної власності», виявило значні розбіжності у трактуванні її структурних компонентів та їх змістовному наповненні різними авторами. Встановлено, що, відповідно до існуючого у науковій літературі категоріального апарату, часто ототожнюються або підміняються окремі ознаки понять «знання», «інтелектуальні активи», «інтелектуальні ресурси», «інтелектуальна капітал» тощо, які безпосередньо характеризують, наповнюють та трансформуються в інтелектуальну власність. У результаті проведених досліджень упорядковано взаємозв'язки між сутнісними ознаками описаних понять, структуровано та обґрунтовано категоріальний апарат, пов'язаний із формуванням інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Прокопенко І.В., Босак А.О. Сутність і структура інтелектуального капіталу підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2016. С. 82–93.
2. Друкер П.Ф. *Епоха разрыва: ориентиры для нашего меняющегося общества*. Санкт-Петербург : Вильямс, 2007. 323 с.
3. Дресвянников В.А. *Построение системы управления знаниями на предприятии : учебное пособие*. Москва : КНОРУС, 2006. 344 с.
4. *Философия для аспирантов : учебное пособие / В.П. Кохановский и др. ; 2-е изд.* Ростов-на-Дону : Феникс, 2003. 284 с.
5. Степанова Т.Е. *Экономика, основанная на знаниях (теория и практика) : учебное пособие*. Москва : Гардарики, 2008. 238 с.
6. Богдан В. *Управління знаннями – виклик майбутнього*. URL : <http://management.com.ua/hrm/hrm016.html> (дата звернення: 10.11.2019).
7. Шарден П.Т. *Феномен человека*. URL : https://www.litmir.me/br/?b=111077&p=#section_1 (дата звернення: 10.11.2019).
8. Другов О.О. *Інвестиційне забезпечення інтелектуалізації економіки України : монографія*. Київ : УБС НБУ, 2010. 284 с.
9. Петренко В.П. *Управління процесами інтелектокористування в соціально-економічних системах : монографія*. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2006. 352 с.
10. Семикіна М.В. Інтелектуальний потенціал та його роль в національній економіці. *Економіка и управление*. 2011. № 1. С. 50–56.
11. Аньшин В.М. *Инновационный менеджмент: Концепции, многоуровневые стратегии и механизмы инновационного развития : учебное пособие*. Москва : Дело, 2007. 584 с.
12. Лапаев С.П. *Сущность и классификационный состав интеллектуального потенциала*. *Вестник ОГУ*. 2011. № 13(132). С. 307–311.
13. Марчук Є.К. *Стратегічна орієнтація суспільства – рух на випередження. Стратегічна панорама*. 1999. № 4. С. 15–18.
14. Вовканич С.Й. *Духовно-інтелектуальний потенціал України та її національна ідея*. Львів : ЛБА, 2001. 540 с.
15. Мингалева Ж.А. *Управление интеллектуальным потенциалом региона*. *Вестник Пермского университета*. 2010. № 1(4). С. 54–60.
16. Леонидова Г.В. *Теоретико-методологические основы исследования интеллектуального потенциала населения*. *Социологический альманах*. 2015. № 6. С. 349–361.
17. Кулакова А. Б. *Интеллектуальный потенциал региона: теоретико-методологический подход*. *Вопросы территориального развития*. 2017. № 2(37). URL : <http://vtr.vssc.ac.ru/article/2207> (дата звернення: 18.11.2019).
18. Бутнік-Сіверський О.Б. *Інтелектуальний капітал: теоретичний аспект*. *Інтелектуальний капітал*. 2002. № 1. С. 16–27.
19. Брукинг Э. *Интеллектуальный капитал: ключ к успеху в новом тысячелетии*. Санкт-Петербург : Питер, 2001. 287 с.
20. Гавкалова Н., Маркова Н. *Формування та використання інтелектуального капіталу*. Харків : ХНЕУ, 2006. 252 с.
21. Мельник Л.Г., Ильяшенко С.Н., Касьяненко В.А. *Экономика информации и информационные системы предприятия : учебное пособие*. Сумы : Университетская книга, 2004. 400 с.
22. Школа В.Ю. *Економічне обґрунтування ролі інтелектуального капіталу формуванні інноваційної економічної системи*. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. № 3. Т. 1. С. 72–78.

23. Иноземцев В. За пределами экономического общества. Постиндустриальные теории и постэкономические тенденции в современном мире. Москва : Academia, 1998. 640 с.
24. Кендюхов О. Організаційно-економічний механізм управління інтелектуальним капіталом підприємства : автореф. дис. ... докт. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (переробна промисловість)». Донецьк, 2007. 31 с.
25. Колот А.М. Інноваційна праця та інтелектуальний капітал у системі факторів формування економіки знань. *Економічна теорія*. 2007. № 2. С. 3–13.
26. Стрижак О. Формування інтелектуального капіталу підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація та управління підприємствами». Харків, 2004. 23 с.
27. Davenport T.H., Prusak L. Working knowledge: How organizations manage what they know. Harvard Business School Press. Boston, 1998. 264 p.

References:

1. Prokopenko I.V., Bosak A.O. (2016) Sutnist i struktura intelektualnoho Kapitalu Pidpriemstv [The essence and structure of intellectual capital of enterprises]. *Bulletin of the National University*. Lviv: Lviv Polytechnic National University. P. 82–93.
2. Drucker P.F. (2007) *Epokha razryva oryentyry dlia nasheho meniaiushchegosia obshchestva* [The Era of Gap: Benchmarks for our Changing Society]. / St. Petersburg: Ed. Williams House. 323 p. (in Russian)
3. Dresyannikov V.A. (2006) *Postroyeniye systemy upravleniya znaniyami na predpriyatyy* [Construction of a knowledge management system in an enterprise]. Moscow.: KNORUS. 6. 344 p. (in Russian)
4. Fylosofiya dlia aspyrantov [Philosophy for graduate students]: textbook. help / V.P. Kohanovsky et al., 2nd ed. Rostov N / A: Phoenix, 2003. 284 p.
5. Tepanova T.E. (2008) *Ekonomyka osnovannaia na znaniyakh* (teoriya y praktyka) [Economics based on knowledge (theory and practice)] Moscow: Gardariki. 238 p. (in Russian)
6. Bogdan V. Upravlinnia Znanniamy – Vyklyk Maibutnoho [Knowledge management - the challenge of the future] URL: <http://management.com.ua/hrm/hrm016.html>. (accessed 10 november 2019).
7. Chardin P.T. Human phenomenon URL: https://www.litmir.me/br/?b=111077&p=#section_1 (accessed 10 november 2019).
8. Drugov O.O. (2010) *Investytsiine zabezpechennia intelektualizatsii ekonomiky ukrainy* [Investment support for intellectualization of Ukrainian economy: monograph / OO Drugov; Banking University. NBU affairs (Kyiv); NAS of Ukraine; IRD. K.: UBS NBU. 284 p.
9. Petrenko V.P. (2006) *Upravlinnia protsesamy intelektualokorystuvannia vsotsialno-ekonomichnykh systemakh* [Management of processes of intellectual use in socio-economic system] scientific monograph / VP Petrenko. Ivano-Frankivsk: New Dawn. 352 p.
10. Semikina M.V. (2011) Intelektualnyi potentsial ta yoho rol vnatsionalnii ekonomitsi [Intellectual potential and its role in the national economy] *Economics and Management: A Scientific and Practical Journal*. №1. with. 50–56.
11. Anshin V.M. (2007) *Ynnovatsyonnyi menedzhment Kontseptsyy mnohourovnevye stratehyy y mekhanizmy ynnovatsyonnoho razvytiya* [Innovation management: Concepts, multilevel strategies and mechanisms of innovative development]: a textbook. Moscow: Delo. 584 p. (in Russian)
12. Lapaev S.P. (2011) Sushchnost Y Klassyfykatsyonnyi Sostav Yntellektualnoho Potentsyala [Essence and classification composition of intellectual potential]. OSU GAZETTE. No. 13(132). P. 307-311.
13. Marchuk E.K. (1999) *Stratehichna Oriientatsiia Suspilstva – Rukh Na Vyperedzhennia* [Strategic orientation of society – a movement for advancement]. *Strategic panorama*. №4. P. 15-18.
14. Vovkanych S.I. (2001) *Dukhovno-intelektualnyi potentsial Ukrainy ta yii natsionalna ideia* [Spiritual and intellectual potential of Ukraine and its national idea]. Lviv: LBA Publishing House. 540 p.
15. Mingaleva Zh. A. (2010) *Upravlenye yntellektualnym potentsyalom rehyona* [Management of the intellectual potential of the region]. *Gazette of Perm University*. № 1(4). P. 54-60.
16. Leonidova G.V. (2015) *Teoretyko-metodolohycheskye osnovy yssledovaniya yntellektualnoho potentsyala naseleniya* [Theoretical and methodological foundations of the study of the intellectual potential of the population]. *Sociological almanac*. № 6. S. 349–361.
17. Kulakova A.B. (2017) Intellektualnyj potentsial regiona: teoretiko-metodologicheskij podkhod [The intellectual potential of the region: a theoretical and methodological approach]. *Territorial Development Issues*. No. 2(37). URL: <http://vtr.vsc.ac.ru/article/2207> (accessed: 11.18.2019).
18. Butnik-Sivers'kyi O.B. (2002) *Intelektualnyi kapital teoretychnyi aspekt* [Intellectual capital: theoretical aspect. Intellectual capital] *Intellectual capital*. № 1. p. 16–27.
19. Brooking E. (2001) *Yntellektualnyi kapytal kliuch k uspekhu v novom tysiacheletyy* [Intellectual capital: the key to success in the new millennium] E. Brooking. St. Petersburg: Peter. 287 p.
20. Gavkalova N.L., Markova N.S. (2006) *Formuvannja ta vykorystannja intelektual'nogo kapitalu* [Formation and use of intellectual capital]. Harkiv: Vyd. HNEU, 252 p.
21. Melnik L.G. (2004) *Ekonomyka ynformatsyy y ynformatsyonnye systemy predpriyatya* [Economy of information and information systems of the enterprise]: textbook. help / L.G. Melnyk, S.N. Ilyashenko, V.A. Kasyanenko. Sums: ITD “University Book”. 400 p.
22. Shkola V.Yu. (2011) *Ekonomichne obruntuvannia roli intelektualnoho kapitalu u formuvanni innovatsiinoi ekonomichnoi systemy* [Economic substantiation of the role of intellectual capital in the formation of innovative economic system]. *Marketing and innovation management*. № 3, T. 1. P. 72–78.
23. Ynozemtsev V. (1998) *Za predelamy ekonomycheskogo obshchestva. Postyndustrialnye teoryy y postekonomycheskye tendentsyy vsovremennom myre* [Outside the economic society. Post-industrial theories and post-economic tendencies in the modern world] / V. Inozemtsev. Moscow: Academia. 640 p. (in Russian)

24. Kendyukhov O. (2007) *Orhanizatsiino-Ekonomichniy Mekhanizm Upravlinnia Intelektualnym Kapitalom Pidpriemstva* [Organizational and economic mechanism of enterprise intellectual capital management] Avtoref. dys. dokt. ekon. nauk-spets. 08.00.04 «Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy Pererobna Promys / O. Kendyukhov. Donetsk. 31 p.
25. Kolot A.M. (2007) *Innovatsiina pratsia ta intelektualnyi kapital usystemi faktoriv formuvannia ekonomiky znan* [Innovative labor and intellectual capital in the system of factors of knowledge economy formation]. *Economic theory*. № 2. P. 3–13.
26. Strizhak O. (2004) *Formuvannia intelektualnoho kapitalu pidpriemstva* [Formation of the intellectual capital of the enterprise]: author. diss. Cand. econom. Sciences: Special. 08.06.01 «Economics, organization and management of enterprises» / O. Strizhak. H. 23 p.
27. Davenport T.H., Prusak L. *Working knowledge: How organizations manage what they know* / Thomas H. Davenport, Laurence Prusak, L. Harvard Business School Press. Boston, 1998. 264 p.

Bratus Hanna

Interregional Academy of Personnel Management

THE TRANSFORMATION APPROACH TO STRUCTURAL ARCHITECTONICS OF INTELLECTUAL PROPERTY

The article presents a retrospective analysis of theoretical approaches to the essence and content of the definitions of "knowledge", "intellectual resources", "intellectual potential", "intellectual capital" in their close interconnection and interdependence as the basic structural elements that transform and transform the intellectual property through transformation and transformation. It is established that the vast majority of interpretative categories of knowledge is based on the assertion that knowledge itself is derived from information and not vice versa, that is, certain systematic and processed information that can be applied and used in economy and public life. Through an in-depth analysis of the theoretical approaches of domestic and foreign scientists, four approaches to the definition of intellectual potential were identified: philosophical, transformational, economic, resource, their substantive content was revealed. The main types of intellectual potential, namely scientific and technical, informational, cultural, educational, are highlighted. Different scientific approaches to the interpretation of the definition of intellectual capital are analyzed and identified, the main essential characteristics of each of them are determined. The authors desire to include in the universal category all possible cases and partial situations of its application, including the whole spectrum of its components and their elements, covering not only and not so much capital, but mixing and combining intellectual resources, intangible assets, objects of intellectual property or intellectual property and potential in one concept. The existence of a large number of points of view on the types of intellectual capital is highlighted, it is established that the majority of scientists are united in their conclusions about the presence in the structure of intellectual capital of human, structural and consumer. The necessity of forming a complex transformational approach to research and interpretation of the definition of intellectual property is substantiated and a suitable model is graphically depicted.

Key words: *intellectual property, intellectual potential, intellectual capital, knowledge, information, transformation.*

JEL classification: D83, I25, O30.